

Illyés Gergely

Parlamenti választások Romániában: gyengülő magyar érdekképviselő a törvényhozásban

Parliamentary elections in Romania: weakening representation of Hungarian interests in the legislation

On 9 December 2012 parliamentary elections were held in Romania, where the representatives of the bicameral Romanian parliament were elected in single-member constituencies, but proportionate electoral system in effect. The turnout was surprisingly low, and the USL won a two-thirds majority, exceeding all previous expectations. PDL run under a new name (ARD) and its voters' abstention resulted in a disappointing outcome for the party. The populist party of Dan Diaconescu on the other hand gained more power. The Hungarian RMDSZ slightly exceeded the 5 % threshold, thus its political influence further decreased. The other reason for this is the increased number of members of the legislative body. The other Hungarian party, EMNP succeeded to collect more votes, but was unable to collect the votes casted for MPP on the local elections last summer.

2012. december 9-én parlamenti választásokat rendeztek Romániában, az egyéni kerületes, ám arányos kimenetelű választási rendszerben a parlament két házának leendő tagjaira kellett szavazniuk a polgároknak. A román választási rendszert szinte kizárólag csak bírálatok érték az utóbbi években, a politikai elit azonban késlekedett a megváltoztatásával, míg végül az abszolút többségi rendszerre való áttérés az alkotmánybírók negatív véleményezése miatt futott zátonyra. A törvényt a 2008-as választásokon alkalmazták először, bizonytalansága, áttekinthetlensége és a parlamenti mandátumok odaítélésének visszásságai miatt már akkor egyetértés mutatkozott a pártok között abban, hogy a törvény változtatásra szorul, a 2012-es választások után pedig maga Victor Ponta miniszterelnök szögezte le, hogy egyik első dolguk lesz egy új választási törvény elfogadása.

Az alábbiakban a parlamenti választások előzményeinek áttekintése után az eredményeket ismertetjük, külön hangsúlyt fektetve a két magyar alakulat szereplésére. Végül megpróbálunk néhány prognózist megfogalmazni az elkövetkező időszak várható politikai eseményei tekintetében.

Előzmények

A 2012-es év meglehetősen viharos politikai átrendeződést eredményezett Romániában, ami – választási évről lévén szó – nagy bizonyossággal előre-

jelezhető volt. A 2010-es év drasztikus megszorító intézkedéseinek hatásai, a stagnáló gazdaság, a növekvő munkanélküliség és a közvélemény-kutatások adatai egyaránt azt vetítették előre, hogy a 2008-tól kormányfői tisztséget ellátó Emil Boc és pártja, az RMDSZ-szel koalícióban kormányzó Demokrata-Liberális Párt (PD-L) nem tudja megtartani hatalmát. Traian Băsescu államfő személyes népszerűsége soha nem látott mélységekbe zuhant, ennek ellenére úgy tűnt, hogy már csak a mindig nagy politikai stratégiának bizonyuló egykori hajóskapitány tudja valamilyen csellel a hatalom közelébe kormányozni egykori pártját, a PD-L-t. Először Emil Boc lemondásával és a fiatal, technokrata Mihai Răzvan Ungureanu kormányfővé kinevezésével próbálkozott az államfő, majd miután annak kormánya rekordidő alatt megbukott, váratlan lépésre szánta el magát: az ellenzék vezéralakját, Victor Pontát nevezte ki miniszterelnöknek, ezzel már a helyhatósági választások előtt átadva a kormányzást az addigi ellenzéknek. Valószínű, hogy Băsescu és a PD-L a kormányzás miatti automatikus népszerűségvesztésben látták az egyedüli lehetőséget a Szociálliberális Unió visszaszorítására és a demokrata-liberálisok támogatottságának feltornászására. Ez sokáig jó stratégiának látszott. Bár a nyári helyhatósági választásokon az ellenzék óriási győzelmet aratott, a PD-L sem szorult vissza teljesen, akkor a baloldali blokk a szavazatok 50, míg a jobboldali blokk (PD-L és szövetségesei) a voksok 24 százalékát szerezte meg¹.

A választások után totális háborúba torkolt a rivális politikai alakulatok harca, ami Traian Băsescu felfüggesztési eljárásában csúcsonyult ki. A baloldal intézkedéseit a jogállam és a demokrácia alapelveinek megsértéseként értékelte az európai és a nemzetközi közvélemény, a Victor Ponta vezette kabinetet súlyos és folyamatos bírálatok érték még saját politikai pártcsaládjuk vezetői részéről is, az államfő felfüggesztési eljárása pedig a népszavazás érvényességi küszöbe miatt eredménytelenül zárult. A politikai csatározásokból egyik fél sem jött jól ki, a baloldal a nemzetközi kritikák kereszttüzeiben találta magát, a jobboldal és Băsescu pedig újból szembesült saját népszerűtlenségével.

Eközben a kormány szakpolitikai tevékenysége gyakorlatilag értékelhetetlen volt, a népszerűtlen intézkedéseket azonban nagyrészt sikerült elkerülnie. Az ország nemzetközi hitelezői is a választásokat várták, nyilvánvaló volt, hogy Romániában 2012-ben már minden a kampányról szól.

Ezekkel az előjelekkel készültek tehát a román politikusok a választásokra, de lássuk, milyen szervezetek indultak a december 9-i megméretésen.

¹ Illyés Gergely – Székely István Gergő: A 2012-es romániai helyhatósági választások tanulmányai. Kisebbségkutatás 2012/2

A baloldali Szociálliberális Unió (USL) nevű tömörülés még 2011 elején jött létre a Szociáldemokrata Párt (PSD), a Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a Konzervatív Párt (PC) szövetségeként, majd később csatlakozott hozzájuk a korábban a PSD-ből kilépő és a jobboldali kormányt támogató független honatyák parlamenten belül keletkezett pártja, az Országos Szövetség Románia Fejlesztéséért (UNPR)². Az USL tagpártjainak közös jellemzője a Băsescu-rezsim megbuktatásának vágya, gyakorlatilag a már 2007-től az államfővel állandó konfliktusban álló alakulatok kötődtek szövetséghez. Az USL-t a felmérések rendre 50 százalék közelében mérték, így győzelmük a parlamenti választásokon tulajdonképpen nem volt kérdés, csupán az, hogy átlépik-e az 50 százalékot, valamint, hogy az elnök kinevezési taktikázása felbonthatja-e a szövetséget.

A helyhatósági választások után a jobboldal is blokképítésbe kezdett, így próbálva meg ellensúlyozni a már meglévő baloldali blokkot, ám ellenfeleikhez képest jelentős kérésben voltak: csak 2012 szeptemberében sikerült bejegyezniük az Igaz Románia Szövetséget (ARD), amely a Demokrata-Liberális Pártból (PD-L), a Nemzeti Kereszténydemokrata Parasztpártból (PNȚCD) és a Mihai Răzvan Ungureanu vezette, frissen alapított Polgári Erőből (FC) állt. Az ARD szövetség azonban leginkább úgy írható le, mint a népszerűtlen PD-L névtől szabadulni akaró demokrata-liberálisok Ungureanuvál kistafirozott új választási formulája. Ezt bizonyítja az is, hogy az ARD 452 jelöltje közül 394-et a PD-L, 26-ot a PNȚCD és 32-t a FC adott. Bár hivatalosan az ARD a szavazatok 30 százalékának begyűjtését tűzte ki célul, a választás közeledtével a pártvezérek és az államfő is valószínűleg elégedett lett volna 25 százalékos szavazataránnyal, miközben a felmérések rendre 20 százalék alatt mérték a jobboldali pólust, sőt, egyes mérések szerint a PD-L önállóan indulva is jobb eredményre számíthatott volna.

A helyhatósági választásokon a voksok 9 százalékát megszerző Dan Diaconescu Néppárt (PP-DD) érdekes színfoltnak számított, az ultrapopulista, végrehajthatatlan ígéretekkel kampányoló, vezetőjének, a bulvármédia-tulajdonos Dan Diaconescunak a személyes ismertségére építő pártot a felmérések 14-15 százalékra taksálták. A PP-DD az alacsonyán iskolázott rétegek támogatására számított, rendszerellenes jelszavaival az utóbbi 23 év veszteségeinek üzent, ugyanakkor ellene szólt a kezdetleges pártszervezet és a részben ismeretlen, részben pénzzel párttagságot és pozíciót vásároló, kétes hírű jelöltjei.

² Az UNPR már bejelentette fuzionálását a PSD-vel, azaz a szociáldemokratáknál visszaállnak a 2010-es állapotok

A fenti három választási szereplőn kívül tulajdonképpen csak a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) számíthatott a parlamentbe való bekerülésre, az érdekvédelmi szervezetnek azonban történelme során először a parlamenti választásokon is magyar riválissal, az Erdélyi Magyar Néppárttal (EMNP) kellett szembenéznie, . A két magyar alakulatról bővebben szólunk a későbbiekben.

Nem számíthatnak az 5 százalékos parlamenti küszöb átlépésére, ám a teljesség kedvéért felsoroljuk a választásokon a fentiekén kívül indult pártokat³: Nagy-Románia Párt (PRM), Román Környezetvédő Párt (PER), Néppárt (PP), Szociális Szövetség Pártja (PAS), Szociális Védelem és a Nép Pártja (PPPS), Munkások Szociáldemokrata Pártja (PSDM), Kereszténydemokrata Nemzeti Párt (PNDC).

Ezeket a – PRM-t és a PER-t leszámítva – valós tevékenységgel nem rendelkező pártokon kívül a 18 nemzeti kisebbséget képviselő szervezet, valamint 11 független jelölt indult a választásokon.

Eredmények

A 2008-as parlamenti választások rekordalacsony, 39,2 százalékos részvételi arányánál lényegesebb magasabbat vártak a mostani választásokon, a 41,76 százalékos részvétel így mindenképpen meglepetésnek – talán a választások legnagyobb meglepetésének – tekinthető. Az alacsony részvételnek több oka is van: a sokat hangoztatott rossz időjárás csak kisebb mértékben befolyásolta azt, sokkal fontosabb volt, hogy Erdélyben a Demokrata-Liberális Párt támogatóinak egy része – látva a felmérésekben mutatkozó óriási USL-fölényt – nem látta értelmét a részvételnek. Az sem elhanyagolható tény, hogy a választásokon mindenki kizárólag az állandó lakhelyén adhatta le szavazatát, ideiglenes tartózkodási engedéllyel sem lehetett szavazni. Ez részben magyarázza az alacsony részvételt az olyan nagyvárosokban, mint Kolozsvár és Marosvásárhely, ahol sokan eddig a most megszüntetett pötlisákon szavaztak.

A képviselőjelöltekre leadott szavazatok szerint az USL 4 344 288 voksot kapott, ez 58,63 százalékot jelent, a Demokrata-Liberális Pártot (PDL) magában foglaló Igaz Románia Szövetség (ARD) végzett a második helyen 1 223 189 szavazattal, 16,5 százalékkal. Az ARD eredményei még a szerény előzetes várakozásokat is alulmúlták, a felmérések szerint a PDL önállóan indulva is többet kapott volna ennél. Az alacsonyabb erdélyi

³ A nemzeti kisebbségeket képviselő szervezetekre más küszöb érvényes.

részvétel minden bizonnyal megpecsételte a jobboldal szereplését. Harmadik helyen az ultrapopulista Dan Diaconescu Néppárt (PP-DD) végzett a szavazatok 13,99 százalékával, ők 1 036 730 voksot szereztek, a parlamenti küszöböt pedig még az RMDSZ érte el, 380 656 szavazattal, ez a voksok 5,13 százalékát jelenti.

A szenátorjelöltek esetében nincs nagy különbség a voksok és az arányok tekintetében: USL 4 457 526 (60,1%), ARD 1 239 318 (16,7%), PP-DD 1 086 822 (14,65%), RMDSZ 388 528 (5,23%).

Az Erdélyi Magyar Néppárt a képviselőjelöltek esetében 47.955 (0,64%), a szenátorjelöltek esetében pedig 58 765 (0,79%) voksot kapott, ezzel az alternatív küszöböt sem lépte át.

Választási szereplő	Képviselőház, szavazat	Képviselőház, százalék	Szenátus, szavazat	Szenátus, százalék
USL	4.344.288	58,63%	4.457.526	60,1%
ARD	1.223.189	16,5%	1.239.318	16,7%
PP-DD	1.036.730	13,99%	1.086.822	14,65%
RMDSZ	380.656	5,13%	388.528	5,23%

Összehasonlítva az eredményeket a 2008-assal, a legszembetűnőbb változás a PD-L szavazatainak durván megfeleződése:

Választási szereplő	Képviselőház 2008	Szenátus 2008	Képviselőház 2012	Szenátus 2012
PSD+PC	2.279.449, 33,09%	2.352.968, 34,16%	4.344.288, 58,63%	4.457.526, 60,1%
PNL	1.279.063, 18,57%	1.291.029, 18,74%		
PD-L	2.228.860, 32,36%	2.312.358, 33,57%	1.223.189, 16,5%	1.239.318, 16,7%
RMDSZ	425.008, 6,17%	440.449, 6,39%	380.656, 5,13%	388.528, 5,23%

A táblázatban az USL mostani eredményeit hasonlítottuk a PSD+PC és a PNL négy évvel ezelőtti eredményeihez. Az USL-ben a három párton kívül csak az UNPR van, ám támogatottsága annyira kicsi, hogy az USL összeredményéhez képest elhanyagolható. Látszik, hogy az USL számsze-

rüleg⁴ és arányában is lényegesen több szavazatot kapott, mint tagpártjai 2008-ban.

A PD-L 2008-as eredményeit szintén össze lehet hasonlítani az ARD mostani szavazataival, hiszen sem a PNȚCD, sem a FC nem hozhatott tömegesen szavazókat, talán csak Mihai Răzvan Ungureanu-ban volt meg ez a potenciál. Az ARD eredményei ebben az összehasonlításban is katasztrofálisak, arányaiban durván a felét kapták a négy évvel ezelőttinek, ami az idej helyhatósági választások eredményeinek fényében is rendkívül rossz eredmény.

A PP-DD új pártként szerepelt 2012-ben, valószínűsíthető, hogy szavazatainak egy részét éppen a PD-L-ből kiábrándult választóktól szerezte.

Az RMDSZ szavazatainak száma és aránya szintén csökkent, erre majd külön visszatérünk a későbbiekben.

Mivel időben közelebb volt, érdekesebb lehet az összehasonlítás az idej helyhatósági választások eredményeivel. Az egyes pártok szavazati arányánál a megyei tanácsosi listákra leadott voksokat, illetve a képviselőházi szavazatokat vettük figyelembe:

Választási szereplő	Helyhatósági, 2012. június	Parlamentí, 2012. december
USL	4.452.017, 49,96%	4.344.288, 58,63%
ARD ⁵	2.121.976, 23,81%	1.223.189, 16,5%
PP-DD	798.583, 8,96%	1.036.730, 13,99%
RMDSZ	491.864, 5,52%	380.656, 5,13%

Fontos kiemelni, hogy a két választás részvételi aránya között jelentős különbség volt: míg nyáron 56,39 százalék, télen csupán 41,76 százalék volt, így az abszolút számokból látszólag nem következethetnének semmi-re. Mégis fontosak az abszolút számok is, hiszen látható, hogy elsősorban a PD-L támogatói nem mentek el szavazni december 9-én. Az USL nagyjából hozta ugyanazt a szavazatszámot, mint a helyhatósági választásokon, a lecsökkent részvételi arány miatt azonban ez sokkal nagyobb százalékos eredményt jelentett. A PD-L viszont elvesztette támogatóinak szinte felét: azok, akik a nyáron részt vettek a választásokon és a PD-L-re vagy szövet-

⁴ A választási részvétel alig volt magasabb 2012-ben, így az abszolút számok is összehasonlíthatóak

⁵ A helyhatósági választásokon még PD-L, illetve szövetségesei.

ségeseire szavaztak, télen jelentős részben otthon maradtak. Ez az oka az ARD várakozáson aluli eredményének. A PP-DD növelni tudta szavazatainak számát és arányát is, valószínűleg további egykori PD-L szimpatizánsokat nyert meg magának, az RMDSZ azonban 110 ezerrel kevesebb szavazatot kapott, mint júniusban, ami – a részvételi arány csökkenése mellett is – egyértelműen mobilizációs problémára utal.

A magyar szereplők eredményei

Itt érdemes talán egy rövid kitérőt tenni a parlamenti küszöb ismertetésére, hiszen a rivális magyar politikai szereplők között éppen ebben a kérdésben folyt a legnagyobb vita, sőt, az EMNP a 6+3-as küszöbre építette kampányát.

Míg az EMNP szerint a jogi lehetőség révén mindkét választáson szereplő alakulat bejuthatott volna a parlamentbe, az RMDSZ úgy látta, hogy riválisa nem teljesítette volna az alternatív küszöböt, így indulásával csak néhány mandátumtól fosztja meg a szövetséget. Az alternatív küszöb a 2008-as választások előtt került bele az akkor kidolgozott választási törvénybe, lényege, hogy azok a választási szereplők (pártok, pártszövetségek és kisebbségi szervezetek) is bejuthatnak a parlamentbe, amelyek nem szerzik meg az országosan leadott érvényes szavazatok 5 százalékát, ám jelöltjeik 6 képviselői és 3 szenátori választókerületben is az első helyen végeznek. Itt rögtön két gyakori tévhit szorul tisztázásra: az egyik az, hogy a jelölteknek nem szükséges megszerezni az illető választókerületben leadott szavazatok abszolút többségét, csupán a jelöltek közül a legtöbb szavazatot kell megszerezniük, azaz első helyen kell végezniük. A másik fontos részlet, hogy az alternatív küszöböt teljesítő párt nem kapja meg automatikusan azt a 6 képviselői és 3 szenátori mandátumot, ahol jelöltjei az első helyen végeztek, a küszöb átlépése csupán annyit jelent, hogy a párt bejutott a parlamentbe, és részt vehet a mandátumkiosztás folyamatában. Parlamenti mandátumainak száma az országosan elért szavazatai függvényében, az arányosság biztosításával kerül megállapításra, azaz lehet több is és kevesebb is. Ez a jogi lehetőség a törvény kidolgozásának idején az RMDSZ kezdeményezésére került bele a szövegbe annak érdekében, hogy egy esetleges magas román részvétel esetén, ha az RMDSZ nem érné el az 5 százalékos küszöböt, parlamenti jelenléte ne forogjon veszélyben. Ami az EMNP esélyeit illeti, fontos leszögezni, hogy jogi értelemben természetesen igénybe vehette volna az alternatív küszöb adta lehetőségeket, matematikai számítások alapján továbbá előállhatott volna olyan helyzet,

amelyben mindkét politikai szervezet bejut a parlamentbe, akár mindketten teljesítve az alternatív küszöböt. Az EMNP-nek azonban ahhoz, hogy 6 képviselői és 3 szenátori körzetben az első helyen végezzen, nagyságrendekkel több szavazatot kellett volna szereznie, mint a nyáron, még akkor is, ha a most nem induló MPP szavazatait is mind ő kapta volna meg. A szavazatoknak továbbá pontosan 6+3 körzetbe kellett volna koncentrálniuk, ami a gyakorlatban tulajdonképpen azt jelentette volna, hogy a tömbmagyar székelyföldi körzetek többségében az EMNP megverte volna az RMDSZ-t, ami a jelenlegi erőviszonyok ismeretében elképzelhetetlen volt.

A választásokon szereplő magyar szervezetek eredményeinek összehasonlítását a nyári helyhatósági választások és a téli parlamenti választások tekintetében lehet érdekes megtenni⁶:

A nyáron az RMDSZ, az EMNP és az MPP összesen 577.637 szavazatot kapott, ez az országosan leadott voksok 6,57 százalékát jelentette. A decemberi parlamenti választásokon az RMDSZ és az EMNP 428.611 szavazatot kapott, ez 5,77 százalékot jelent. Igaz, ha a szenátusi jelöltekre leadott voksokat nézzük, akkor némileg kedvezőbb a kép: 447.293 szavazat, ami 6,02 százaléka az érvényesen leadott voksoknak. Látszik, hogy legjobb esetben is 130 ezer szavazat és több mint fél százalékpontnyi az eltérés. A különbség egy részére magyarázat a jelentősen kisebb részvételi arány, egy másik részére az, hogy az MPP nem indult a parlamenti választásokon, a legnagyobb különbség azonban vélhetően abból adódik, hogy az RMDSZ nem tudott olyan mértékben mozgósítani, mint a helyhatósági választásokon. A választók valószínűleg pontosan érzékelték, hogy az RMDSZ mindenképp bent van a parlamentben, ez demobilizálóan hathatott rájuk, illetve az EMNP sem tudta olyan mértékben egy valódi verseny látszatát kelteni, mint a nyáron, ez szintén otthonmaradásra készíthetett sok RMDSZ-szavazót, hiszen előre lefutottnak látták a meccset.

Az RMDSZ némileg növelte fölényét a magyar–magyar versenyben, a képviselőjelöltek esetében a szavazatok 89, a szenátorjelöltek esetében 87 százalékát szerezte meg.

Lássuk, hogy az egyes magyarok lakta megyékben hogyan alakultak az eredmények:

⁶ Mindenhol a megyei tanácsok tagjaira, illetve a képviselőházi jelöltekre leadott szavazatokat hasonlítjuk össze.

Megye	Helyhatósági, 2012. június	Parlament, 2012. december	
		Képviselőház	Szenátus
Arad	RMDSZ 12.943, 6,11%	RMDSZ 8.319, 6,06%	EMNP 857, 0,62% RMDSZ 8.378, 6,05%
Beszterce–Na- szód	RMDSZ 6.069, 4,12%	RMDSZ 4.699, 4,82%	EMNP 256, 0,26% RMDSZ 4.389, 4,49%
Bihar	EMNP 8.839, 2,97% RMDSZ 58.309, 19,64%	EMNP 6.507, 3,15% RMDSZ 40.408, 19,57%	EMNP 7.520, 3,64% RMDSZ 40.012, 19,35%
Brassó	RMDSZ 16.809, 6,32%	RMDSZ 13.048, 6,33%	EMNP 905, 0,44% RMDSZ 13.088, 6,35%
Fehér	RMDSZ 6.241, 3,41%	EMNP 131, 0,1% RMDSZ 3.664, 2,86%	EMNP 626, 0,49% RMDSZ 3.808, 2,97%
Hargita	EMNP 14.752, 10,6% MPP 18.468, 13,27% RMDSZ 85.466, 61,43%	EMNP 17.069, 14,7% RMDSZ 82.814 71,34%	EMNP 17.749, 15,25% RMDSZ 83.097, 71,38%
Hunyad	RMDSZ 6.593, 2,91%	RMDSZ 4.674, 2,75%	EMNP 500, 0,29% RMDSZ 5.140, 3,03%
Kolozs	EMNP-MPP 4.826, 1,57% RMDSZ 38.903, 12,72%	EMNP 3.587, 1,69% RMDSZ 27.650, 12,99%	EMNP 4.096, 1,92% RMDSZ 28.126, 13,21%
Kovácsna	EMNP 9.914, 10,65% MPP 7.697, 8,27% RMDSZ 50.236, 54%	EMNP 10.812, 15,4% RMDSZ 40.352, 57,46%	EMNP 10.907, 15,69% RMDSZ 41.025, 59%
Krassó–Szörény	RMDSZ 994, 0,68%	RMDSZ 729, 0,7%	EMNP 74, 0,07% RMDSZ 908, 0,87%

Megye	Helyhatósági, 2012. június	Parlament, 2012. december	
		Képviselőház	Szenátus
Maros	EMNP 4.641, 1,7% MPP 7.428, 2,72% RMDSZ 90.793, 33,34%	EMNP 5.610, 2,9% RMDSZ 66.447, 34,38%	EMNP 7.153, 3,67% RMDSZ 67.519, 34,68%
Máramaros	EMNP 1.644, 0,78% RMDSZ 11.661, 5,53%	RMDSZ 8.682, 6,29%	EMNP 2.440, 1,77% RMDSZ 6.901, 5%
Szatmár	EMNP 2.462, 1,48% MPP 1.862, 1,11% RMDSZ 56.849, 34,19%	EMNP 2.636, 2,3% RMDSZ 37.883, 33,02%	EMNP 2.693, 2,34% RMDSZ 38.980, 33,89%
Szeben	RMDSZ 3.064, 1,6%	RMDSZ 2.714, 2,04%	EMNP 224, 0,17% RMDSZ 3.306, 2,49%
Szilágy	EMNP 2.024, 1,77% MPP 1.216, 1,06% RMDSZ 23.852, 20,86%	EMNP 1.603, 1,94% RMDSZ 18.498, 22,36%	EMNP 1.719, 2,07% RMDSZ 18.646, 22,42%
Temes	RMDSZ 12.736, 4,41%	RMDSZ 5.943, 3,11%	EMNP 438, 0,23% RMDSZ 6.728, 3,53%

Látható, hogy az RMDSZ arányaiban tulajdonképpen sehol nem vesztett a helyhatósági választásokhoz képest, mindenhol hozta legalább ugyanazt az eredményt, mint a nyáron. Jelentősebb csökkenés csak Fehér és Temes megyében tapasztalható, ám a szavazatok alacsony száma miatt ez nem magyarázza az országos aránycsökkenést. Ennek magyarázata minden bizonnyal az erdélyi és a Kárpátokon túli területek közötti részvételi különbség, amely országosan azt eredményezte, hogy az RMDSZ a nyári 5,52 százalékról 5,13, illetve 5,23 százalékra csökkent. Abszolút számokban természetesen már jelentős a különbség, az egyetlen kivétel talán Hargita megye, ahol az eredmény alig maradt el a helyhatósági választásokhoz képest, az RMDSZ megyei százalékos növekedése ennek, a jobb mozgósításnak tudható be, kevésbé az MPP szavazói átcsábításának.

Megállapítható tehát, hogy Hargita megye kivételével az RMDSZ nem tudta ugyanazt a mozgósítást elérni, mint a helyhatósági választásokon, az erdélyi magyarok részvétele azonban nem maradt el az erdélyi románok részvételétől, ezért a megyei százalékos eredmények nem rosszabbak, mint a nyáron.

Annak ellenére, hogy az MPP nem indult a választásokon, az EMNP sem tudta mindenhol növelni támogatóinak számát, Bihar, Kolozs és Szilágy megyében kevesebb szavazatot kaptak, mint júniusban. A Kovászna és Szatmár megyei növekedés elhanyagolható mértékű, bár Kovászna megyében – mivel az RMDSZ 10 ezer voksal kevesebbet kapott, mint a nyáron – arányában jelentősen javított a Néppárt a nyári eredményein. Máramaros megyében jelentős az EMNP szavazatszámának növekedése, ennek azonban valószínűleg egyedi okai – a helyi RMDSZ-ben folyó belháború – vannak. Maros megyében már számottevően több szavazatot kapott az EMNP, itt valószínűleg az MPP támogatóinak egy részét sikerült megszólítani, ám ha figyelembe vesszük, hogy a néppárti jelöltek közül többen még MPP-színekben indultak a nyáron, akkor az akkori 7400 MPP-szavazathoz képest kevésnek tűnik, hogy 1000-rel, illetve a szenátorjelöltek esetében 2500-zal nőtt a Néppárt szavazatainak száma. Hasonló a helyzet Hargita megyében, itt is jelentős – számbeli és arányos – növekedést ért el az EMNP, ám mivel az RMDSZ nagyjából hozta a júniusi szavazatszámot, eredményei így tíz százalékkal jobbak, mint akkor. Valószínűsíthető, hogy az MPP-szavazóknak itt is csak kisebb részét sikerült elérnie az EMNP-nek.

Az RMDSZ végül 18 mandátumot szerzett a képviselőházban és 9-et a szenátusban, azaz 4-gyel kevesebb képviselője lesz a parlamentben, mint a 2008–2012-es ciklusban. Ennél is fontosabb azonban, hogy a szövetség relatív parlamenti súlya is csökkent, hiszen a választási törvény miatt 588 főre duzzadt parlamentben már csak 4,59 százalékot képviselnek a magyar honatyák, szemben az előző időszak 6,8 százalékával. A négy képviselőnyi veszteség azt jelenti, hogy Arad és Brassó megyének nem lesz magyar képviselője, továbbá Kolozs és Bihar megye is elvesztett egy-egy képviselői helyet, előbbi megyének így egy, utóbbinak két magyar küldöttje lesz az alsóházban. Elveszett továbbá a külföldi választókerület magyar mandátuma, amelyet eddig Kötő József töltött be. Ez öt képviselői veszteség, azonban Temes megyének a 29 éves Molnár Zsolt révén újra van magyar képviselője, így lett négyvel kevesebb az alsóházi frakció száma. A szenátusban is történt változás, Maros megye elvesztette a második szenatori mandátumot, így Frunda György kiesett a parlamentből, Kolozs megyének azonban László Attila révén négy év kihagyás után újra van szenátora, így maradt a kilences létszám. A frakciók összetétele: Bihar megye 2 képviselő, 1 szenátor, Hargita megye 4 képviselő, 2 szenátor, Kolozs megye 1 képviselő, 1 szenátor, Kovászna megye 3 képviselő, 2 szenátor, Maros megye 3 képviselő, 1 szenátor, Máramaros megye 1 képviselő, Szatmár megye 2 képviselő, 1 szenátor, Szilágy megye 1 képviselő, 1 szenátor, Temes megye 1 képviselő.

Élet a választások után

A mandátumok kiosztása után az USL kétharmados többséget szerzett a parlamentben, ami Magyarországgal ellentétben nem a számos kétharmados jogszabály miatt fontos, hiszen Romániában egyetlen törvény esetében van szükség kétharmadra: az alkotmánymódosításról szóló törvény elfogadásához. Az USL tagpártjai között kisebb feszültséget keltett Victor Ponta miniszterelnök-jelölt kijelentése, aki rögtön urnazárás után a leendő új kormányba invitálta az RMDSZ-t is. Néhány napra rá a felek felfedték, hogy még az ősz folyamán titkos egyezség született az USL és az RMDSZ között a közös kormányzásról, függetlenül attól, hány mandátumot szerez a parlamentben az USL. A liberális párt ellenkezése miatt az RMDSZ-t végül kihagyták a koalícióból, amelyben mindenképpen meglehetősen csekély súllyal vehetett volna részt. Ponta számára két célt szolgált volna az RMDSZ kooptálása: egyrészt egy néppárti és kisebbségi alakulat legitímálta volna későbbi lépéseit, másrészt lehetőséget nyitott volna arra, hogy idővel megszabaduljon a liberálisoktól és az RMDSZ, valamint a nemzeti kisebbségek képviselőinek támogatásával kormányozzon. Ez a lehetőség természetesen jelenleg is adott, egy esetleges alkotmánymódosítás után minden további nélkül elképzelhető egy PSD–RMDSZ –kisebbségek kormányzás a PNL nélkül.

Bár sokan kételkedtek benne, hogy Traian Băsescu hajlandó lesz ki nevezni Victor Pontát a kormány élére, a kétharmados felhatalmazás és a nemzetközi nyomás nem igazán hagyott más lehetőséget az államfő számára, így az ország régi-új miniszterelnökét továbbra is Victor Pontának hívják, aki egy széles felhatalmazású, ám feszültségektől terhes koalíciót vezet a továbbiakban.

A következő időszak nagy kérdése, hogy azok a jelentős átalakítások, amelyeket Ponta tervez – alkotmánymódosítás, közigazgatási átalakítás, új választási törvény –, áthidalhatatlan ellentéteket gerjesztenek-e a koalíción belül vagy sem. Amennyiben igen, és a liberálisok semmiképpen sem hajlandóak a kompromisszumra, az előnyös helyzetbe hozhatja az RMDSZ-t, mivel egy esetleges koalíciószakadás után ők lennének a legkézenfekvőbb megoldás a PSD számára. Mivel azonban az alkotmánymódosításhoz szükséges kétharmadot nem tudnák biztosítani, így az USL szakadása után további partnerek után kellene nézniük. Romániában gyakran történnek furcsa dolgok a politikában, így nagy bizonyossággal előre jelezni gyakorlatilag lehetetlen feladat, hiszen bármelyik párt koalícióképes a másikkal, talán egyedül a PP-DD tekintetében óvatosabbak, hiszen Dan Diaconescu teljesen kiszámíthatatlan szövetségesnek számítana.

A romániai magyarság szempontjából talán az alkotmánymódosítás a legkevésbé jelentős kérdés az elkövetkező időszak szempontjából, a választási törvény és a közigazgatási átszervezés azonban évekre meghatározhatja az erdélyi magyar politizálás jövőjét. Előbbi jelentőségét talán felesleges is hangsúlyozni, elég, ha a parlamenti küszöb(ök)re vagy az arányos képviseletre gondolunk, a közigazgatási átszervezés pedig éppen azokat a közhatalmi jogosítványokat nyirbálhatja meg, amelyek ma tényleges hatalmat biztosítanak a magyarok számára Romániában: ezek a települések és a megyék jogosítványai. Az átalakítás részletei még nem ismertek, de Victor Ponta utalt rá, hogy a közigazgatási hatáskörrel felruházott, átalakított régiók nemcsak a központi kormányzattól, hanem a megyéktől is hatásköröket vennének át. Adott esetben ez azt is jelentheti, hogy a teljesen magyar irányítású Hargita és Kovászna megye, illetve a jelentős magyar képviselettel rendelkező Maros és Szatmár megye veszíthet súlyából olyan közigazgatási egységek javára, amelyekben a magyarok aránya nem fogja elérni az 50 százalékot. Az utóbbi években hangsúlyeltolódás ment végbe Romániában, a megyék szerepe felértékelődött a központhoz képest, ezt fokozná tovább a régiósítás folyamata, ám ha ez az etnikai dimenzió – ha a hivatalos kommunikációban nem így nevezik is – figyelmen kívül hagyásával történik, akkor a magyarság érdekérvényesítő képessége helyi szinten is jelentősen romlani fog.

Darcsi Karolina

A 2012-es ukrajnai parlamenti választások és a kárpátaljai magyarság

The 2012 Parliamentary elections in Ukraine and the Hungarians of Transcarpathia

The article deals with the parliamentary elections held in the Ukraine in 2012, the situation of the Hungarian minority in Transcarpathia, the performance of the Hungarian political parties. There are briefly introduced the amendments of the electoral system, the creation of polling districts, and its influence on the political representation of the minorities.

A nemzeti kisebbségben élők számára alapvető fontossággal bíró kérdés a magmaradásuk. Fontos lehet, hogy az adott államban, jelen esetben Ukrajnában, képes-e a magyarság az ország rendszerének szerves részévé válni úgy, hogy nemzeti alapon szerveződik és különbözik a többségi társadalomtól, így biztosítva saját fennmaradását. A kisebbségi lét legfontosabb kérdése tehát a megmaradás, amelynek egyik kulcsfontosságú eleme, hogy az adott kisebbség meg tudja magát szervezni, s ellátni érdekeinek képviseletét azáltal, hogy bekapcsolódik a döntéshozatalba. A kárpátaljai magyarság számára a rendszerváltás időszakában nyílt lehetőség az önszerveződés útjára lépni. A magyar közösség összefogásának formálódási folyamatát nagyban meggyorsította és elősegítette néhány akkor kialakult kedvező körülmény. 1988 folyamán megalakultak az első magyar közművelődési egyesületek Beregszászon, Ungváron, Munkácson, Gáton, Nagyszőlősi és Kárpátalja egyéb településein, majd 1989. február 26-án Ungváron megalakult a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, mint a kárpátaljai magyarság érdekvédelmi szervezete.¹ A KMKSZ elnökévé Fodó Sándort választották. Egy évvel később, 1990-ben – még a Szovjeunió belülről – parlamenti és helyhatósági választásokat tartottak, a KMKSZ saját jelölteket indított a választásokon, s a kulturális szövetségnek 11 képviselőt sikerült a megyei tanácsba bejuttatni. Jelöltjei a beregszászi, ungvári és nagyszőlősi járások tanácsaiba is bekerültek.

A rendszerváltás óta eltelt húsz évben számos magyar szakmai-, civil-, kulturális- és politikai szerveződés alakult meg azzal a céllal, hogy a magyar közösség fennmaradását elősegítsék, érdekeiket a független ukrán államban képviseljék. A magyarság az eddig megtartott valamennyi ukrajnai

¹ Móricz Kálmán: *Kárpátalja sorsfordulói*. Budapest, Hatodik Síp Alapítvány, 2001.